

गोविन्दबहादुर मल्ल 'गोठाले'का कथामा यौनमनोविश्लेषण

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय अन्तर्गत
नेपाली केन्द्रीय विभागको स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको
दसौं पत्रको प्रयोजनका लागि
प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधकर्ता
दुर्गादेवी सुवेदी
रो.नं. ३३३
नेपाली केन्द्रीय विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
कीर्तिपुर
२०७०

निर्देशकको सिफारिस

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्कायअन्तर्गत नेपाली केन्द्रीय विभागकी छात्रा दुर्गादेवी सुवेदीले स्नातकोत्तर तह द्वितीय वर्षको दसौं पत्रको प्रयोजनका निम्ति गोविन्दबहादुर मल्ल 'गोठाले'का कथामा यौनमनोविश्लेषण शीर्षकको प्रस्तुत शोधपत्र मेरा निर्देशनमा तयार पार्नुभएको हो । उहाँले परिश्रमपूर्वक तयार गरेको यस शोधकार्यबाट म सन्तुष्ट छु र यसको मूल्याङ्कनका लागि विभागसमक्ष सिफारिस गर्दछु ।

मिति २०७०।१०।२७

.....

(डा.नेत्रमणि सुवेदी)

शोधनिर्देशक

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
नेपाली केन्द्रीय विभाग
कीर्तिपुर, काठमाडौं

मिति: २०७०।१।८

स्वीकृतिपत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्कायअन्तर्गत नेपाली केन्द्रीय विभागकी छात्रा दुर्गादेवी सुवेदीले स्नातकोत्तर तह नेपाली विषयको दसौं पत्रको प्रयोजनका लागि प्रस्तुत गर्नुभएको गोविन्दबहादुर मल्ल 'गोठाले'का कथामा यौनमनोविश्लेषण शीर्षकको शोधपत्र स्वीकृत गरिएको छ ।

प्रा.डा. जीवेन्द्रदेव गिरी

(नि.विभागीय प्रमुख)

डा.नेत्रमणि सुवेदी

(शोधनिर्देशक)

केशव सुवेदी

(बाह्य परीक्षक)

कृतज्ञता-ज्ञापन

प्रस्तुत शोधपत्र मैले नेपाली विषयको स्नातकोत्तर तह द्वितीय वर्षको दसौं पत्रको प्रयोजनका लागि आदरणीय गुरु उपप्रा. डा. नेत्रमणि सुवेदीज्यूको कुशल निर्देशनमा तयार पारेकी हुँ । उहाँले यो शोधपत्र तयार गर्ने सन्दर्भमा आइपरेका समस्याहरूसँग जुध्ने प्रेरणा दिँदै समुचित मार्ग दर्शन गराउनु भएकोमा उहाँप्रति म हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

मेरो शोधप्रश्तावलाई विभागीय स्वीकृति प्रदान गरी शोधपत्र लेख्ने सुअवसर प्रदान गर्नु हुने विभागीय प्रमुख डा. देवीप्रसाद गौतम र नेपाली केन्द्रीय विभाग त्रि.वि., कीर्तिपुरप्रति म आभारी छु । प्रस्तुत शोधपत्र तयार पार्दा आवश्यक पुस्तकहरू, शोधपत्रहरू तथा पत्रपत्रिकाहरू उपलब्ध गराइदिने त्रि.वि., केन्द्रीय पुस्तकालयप्रति पनि म हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु ।

त्यसै गरी सम्पूर्ण आर्थिक र व्यावहारिक समस्यासँग सङ्घर्ष गर्दै आफ्नो अमूल्य श्रम र पसिना खर्चेर मेरो अध्यायनलाई यस अवस्थासम्म ल्याइपुऱ्याउनु हुने मेरा आदरणीय बुबा पुण्यप्रसाद सुवेदी र आमा धिम्मेश्वरी सुवेदीप्रति म आजीवन ऋणी छु । प्रस्तुत शोधपत्र तयार पार्ने क्रममा उचित वातावरण प्रदान गर्ने भाइ ईश्वर सुवेदी तथा आफूले सकेको सहयोग गर्नु हुने मेरा सम्पूर्ण शुभचिन्तक, मित्रहरूप्रति पनि म हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्न चाहान्छु । अन्त्यमा यसशोध पत्रको समुचित मूल्याङ्कनको लागि नेपाली केन्द्रीय विभाग समक्ष प्रस्तुत गर्दछु ।

शैक्षिक सत्र : २०६५/०६६

परीक्षा क्रमाङ्क : २८२६९४

त्रि. वि. दर्ता नं. : ६-२-२०२-७१-२००१

मिति : २०७०/१०/२७

शोधकर्ता

दुर्गादेवी सुवेदी

नेपाली केन्द्रीय विभाग

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

कीर्तिपुर, काठमाडौं

विषयसूची

	पृष्ठ संख्या
सङ्क्षेपसूची	१
पहिलो परिच्छेद : शोधपरिचय	२-७
१.१ विषय परिचय	२
१.२. समस्याकथन	२
१.३. शोधको उद्देश्य	३
१.४. पूर्वकार्यको समीक्षा	३
१.५. शोधको औचित्य	६
१.६. शोधको सीमा	६
१.७. शोधविधि	६
१.७.१. सामग्री सङ्कलन विधि	६
१.७.२. सामग्री विश्लेषणको सैद्धान्तिक ढाँचा	६
१.८. शोधपत्रको रूपरेखा	६
दोस्रो परिच्छेद : यौनमनोविश्लेषण सिद्धान्त र कथा विश्लेषणको ढाँचा ८-१८	
२.१. परिचय	८
२.२. फ्रायडको यौनमनोविश्लेषण सिद्धान्तका मान्यता तथा विशेषताहरू	९
२.२.१ मूलप्रवृत्तिको सिद्धान्त	९
२.२.२. मनको सिद्धान्त	११
२.२.३. दमनको सिद्धान्त र ग्रन्थिविज्ञान	१२
२.२.४. मनोवैज्ञानिक सिद्धान्त	१३
२.२.५. प्रतीक विधान	१५
२.३. कथामा यौनमनोविश्लेषण गर्ने आधार	१६
२.४. निष्कर्ष	१७

तेस्रो परिच्छेद : यौनमनोविश्लेषणका आधारमा कथाकार गोविन्दबहादुर मल्ल
'गोठाले' को कथायात्राको चरण विभाजन र सर्वेक्षण १९-२७

३.१. परिचय	१९
३.२. चरण विभाजन	१९
३.२.१. प्रथम चरण	२०
३.२.२. द्वितीय चरण	२४
३.२.३. तृतीय चरण	२५
३.३ निष्कर्ष	२७

चौथो परिच्छेद : गोविन्द गोठालेका कथायात्राको प्रथम चरणमा पर्ने
यौनमनोविश्लेषणात्मक कथाहरूको विश्लेषण २९-४१

४.१ परिचय	२९
४.२. 'भाँडो' कथाको विश्लेषण	२९
४.२.१ जीवन मूलप्रवृत्ति र मृत्यु मूलप्रवृत्ति	२९
४.२.२. अचेतन मन वा इदको चित्रणमा जोड	३०
४.२.३. यौनको मानसिक विकासमा प्रभाव	३१
४.२.४. यौनजन्य विभिन्न मनोग्रन्थिहरूको चित्रण	३१
४.२.५. यौन प्रतीकहरूको प्रयोग र नाटकीकरण	३२
४.२.६. निष्कर्ष	३२
४.३. 'युवती र जरसाहेब' कथाको विश्लेषण	३२
४.३.१ जीवन मूलप्रवृत्ति र मृत्यु मूलप्रवृत्ति	३३
४.३.२. अचेतन मन वा इदको चित्रणमा जोड	३४
४.३.३. यौनको मानसिक विकासमा प्रभाव	३५
४.३.४. यौनजन्य विभिन्न मनोग्रन्थिहरूको चित्रण	३६
४.३.५. यौन प्रतीकहरूको प्रयोग र नाटकीकरण	३६

४.३.६. निष्कर्ष	३७
४.४. 'के गरेकी शोभा' कथाको विश्लेषण	३७
४.४.१ जीवन मूलप्रवृत्ति र मृत्यु मूलप्रवृत्ति	३७
४.४.२ अचेतन मन वा इदको चित्रणमा जोड	३८
४.४.३ यौनको मानसिक विकासमा प्रभाव	३९
४.४.४ यौनजन्य विभिन्न मनोग्रन्थिहरूको चित्रण	४०
४.४.५ यौन प्रतीकहरूको प्रयोग र नाटकीकरण	४१
४.४.६ निष्कर्ष	४१
४.५ निष्कर्ष	४१

पाँचौँ परिच्छेद : गोविन्द गोठालेको कथायात्राको द्वितीय चरणमा पर्ने

यौनमनोविश्लेषणात्मक कथाहरूको विश्लेषण	४२- ५९
५.१. परिचय	४२
५.२. 'मैले सरिताको हत्या गरें' कथाको विश्लेषण	४२
५.२.१ जीवन मूलप्रवृत्ति र मृत्यु मूलप्रवृत्ति	४३
५.२.२ अचेतन मन वा इदको चित्रणमा जोड	४४
५.२.३ यौनको मानसिक विकासमा प्रभाव	४६
५.२.४ यौनजन्य विभिन्न मनोग्रन्थिहरूको चित्रण	४७
५.२.५ यौन प्रतीकहरूको प्रयोग र नाटकीकरण	४९
५.२.६ निष्कर्ष	४९
५.३. 'आधार' कथाको विश्लेषण	५०
५.३.१ जीवन मूलप्रवृत्ति र मृत्यु मूलप्रवृत्ति	५०
५.३.२ अचेतन मन वा इदको चित्रणमा जोड	५१
५.३.३ यौनको मानसिक विकासमा प्रभाव	५२
५.३.४ यौनजन्य विभिन्न मनोग्रन्थिहरूको चित्रण	५३
५.३.५ यौन प्रतीकहरूको प्रयोग र नाटकीकरण	५४
५.३.६ निष्कर्ष	५४
५.४. 'प्रेम र मृत्यु' कथाको विश्लेषण	५४
५.४.१ जीवन मूलप्रवृत्ति र मृत्यु मूलप्रवृत्ति	५४

५.४.२. अचेतन मन वा इदको चित्रणमा जोड	५५
५.४.३. यौनको मानसिक विकासमा प्रभाव	५६
५.४.४. यौनजन्य विभिन्न मनोग्रन्थिहरूको चित्रण	५७
५.४.५. यौन प्रतीकहरूको प्रयोग र नाटकीकरण	५८
५.४.६. निष्कर्ष	५८
५.५. निष्कर्ष	५८

छैटौँ परिच्छेद : गोविन्द गोठालेका कथायात्राको तृतीय चरणमा पर्ने

यौनमनोविश्लेषणात्मक कथाहरूको विश्लेषण	६०-७१
६.१. परिचय	६०
६.२. 'बलात्कार' कथाको विश्लेषण	६०
६.२.१ जीवन मूलप्रवृत्ति र मृत्यु मूलप्रवृत्ति	६०
६.२.२. अचेतन मन वा इदको चित्रणमा जोड	६२
६.२.३. यौनको मानसिक विकासमा प्रभाव	६३
६.२.४. यौनजन्य विभिन्न मनोग्रन्थिहरूको चित्रण	६४
६.२.५. यौन प्रतीकहरूको प्रयोग र नाटकीकरण	६४
६.२.६. निष्कर्ष	६५
६.३. 'सुशीला भाउज्यू' कथाको विश्लेषण	६५
६.३.१ जीवन मूलप्रवृत्ति र मृत्यु मूलप्रवृत्ति	६५
६.३.२. अचेतन मन वा इदको चित्रणमा जोड	६६
६.३.३. यौनको मानसिक विकासमा प्रभाव	६६
६.३.४. यौनजन्य विभिन्न मनोग्रन्थिहरूको चित्रण	६७
६.३.५. यौन प्रतीकहरूको प्रयोग र नाटकीकरण	६७
६.३.६. निष्कर्ष	६८
६.४. 'गीता र मीना' कथाको विश्लेषण	६८
६.४.१ जीवन मूलप्रवृत्ति र मृत्यु मूलप्रवृत्ति	६९
६.४.२. अचेतन मन वा इदको चित्रणमा जोड	६९
६.४.३. यौनको मानसिक विकासमा प्रभाव	७०
६.४.४. यौनजन्य विभिन्न मनोग्रन्थिहरूको चित्रण	७०

६.४.५. यौन प्रतीकहरूको प्रयोग र नाटकीकरण	७०
६.४.६. निष्कर्ष	७१
६.५. निष्कर्ष	७२
सातौँ परिच्छेद : शोधनिष्कर्ष	
सन्दर्भग्रन्थसूची	

सङ्क्षेपसूची

सङ्क्षिप्त रूप	पूर्णरूप
अनु.	अनुवादक, अनूदित
डा.	डाक्टर
ते.सं.	तेस्रो संस्करण
दो.सं.	दोस्रो संस्करण
पाँ.सं.	पाँचौं संस्करण
पृ.	पृष्ठ
प्रा.	प्राध्यापक
वि.सं.	विक्रम संवत्
सम्पा.	सम्पादक
सा.प्र.	साभ्ता प्रकाशन
त्रि.वि.	त्रिभुवन विश्वविद्यालय